

DĚJINY PSYCHOLOGIE

EXISTENCIÁLNÍ A HUMANISTICKÁ PSYCHOLOGIE

HUMANISTICKÁ A EXISTENCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE

- třetí proud psychologického myšlení
- povznášení a zdůraznění typicky lidských aspektů (tvořivost, láska, subjektivnost člověka, aktivita, seberealizace, autentičnost...) jde o holistický přístup
- největší rozkvět v 60. a 70. letech 20. století v USA

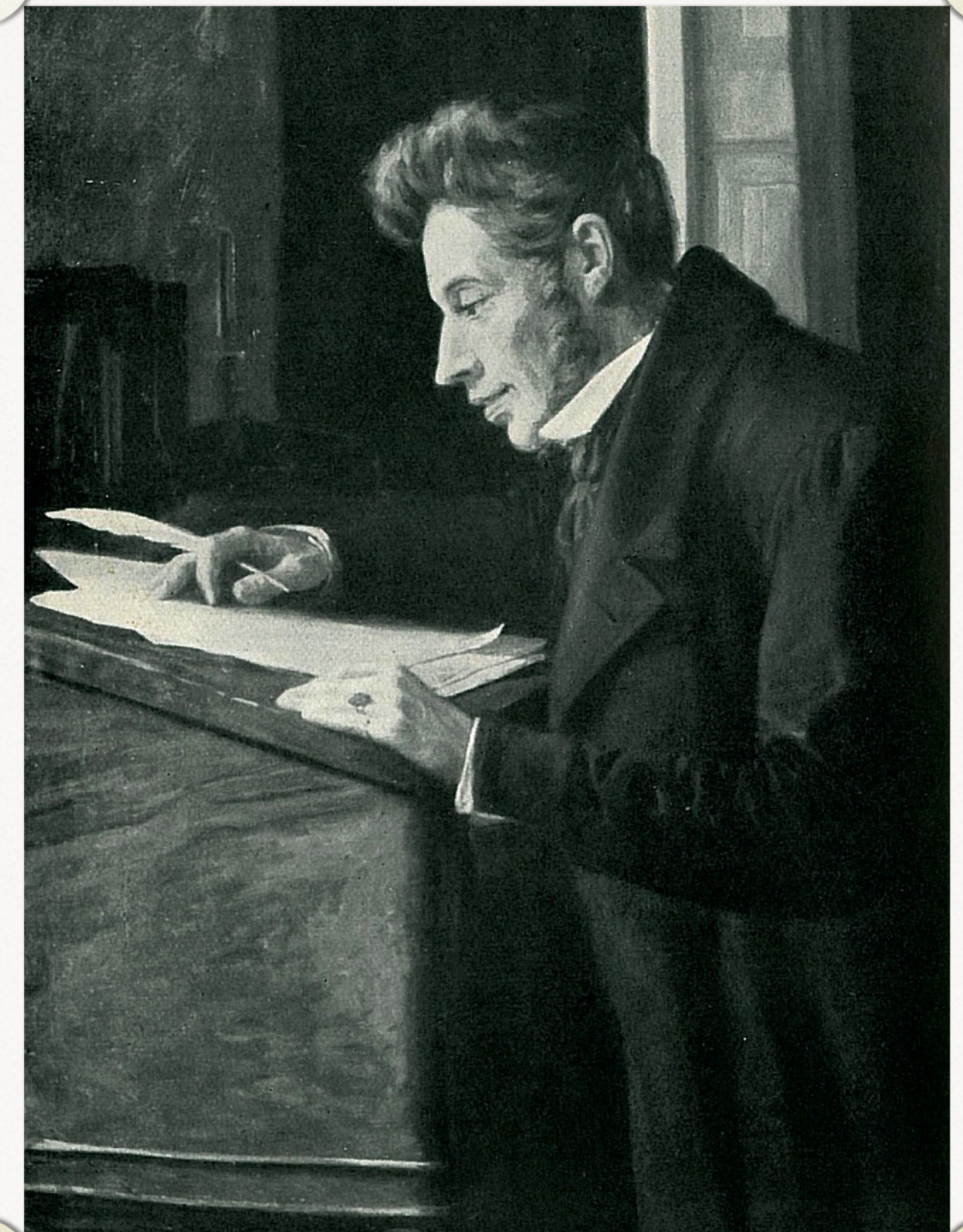
PŘEDCHŮDCI

- filozofický existencialismus, fenomenologie (Kierkegaard, Husserl, Heidegger, Dilthey)
- psychoanalýza (Jung, Reich, Fromm, Rank, Horneyová, Adler...)
- gestalt psychologie (Wertheimer, Kohler, Koffka, Lewin ...)

Obecně lze říci, že humanistická psychologie je reakcí na krizi behaviorismu, reakcí, která vyrůstala z podhoubí tradic humanistického myšlení a ve styku s vlivem fenomenologicky orientované psychologie.

SØREN AABYE KIERKEGAARD (1813 - 1855)

- filozoficky zaměřený na prioritu lidské reality s důrazem na význam osobního rozhodnutí a odhodlání.
- "Jde o to najít pravdu, která je pravdivá pro mě, najít ideu, pro kterou mohu žít a zemřít." 1.8.1835

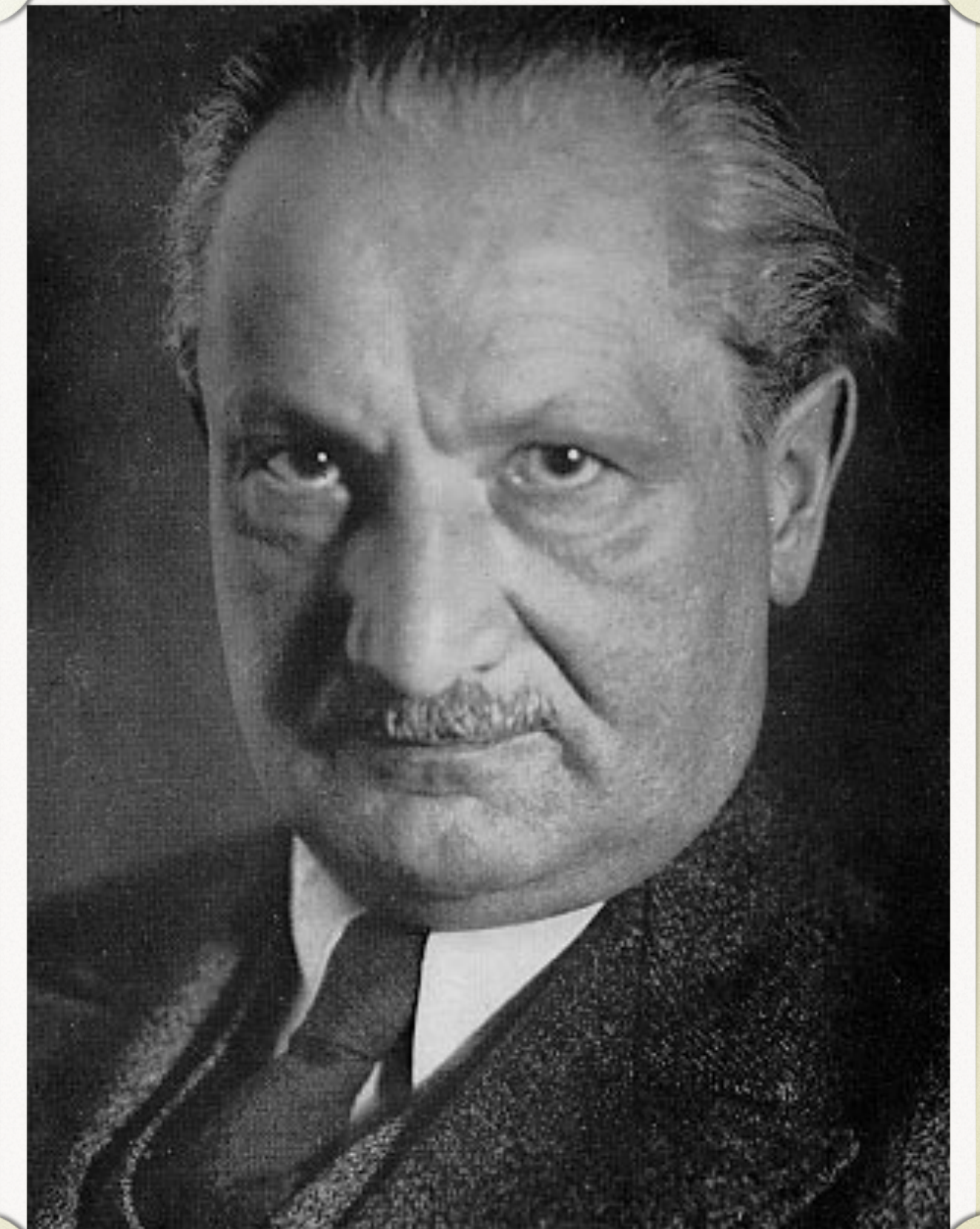


MARTIN HEIDEGGER (1889 - 1976)

- Německý fenomenologický filozof, žák Edmunda Husserla
- 1927 - "Bytí a čas" - jsoucno, které se stará o svou existenci - *Dasein*
- „*Bytí je vždy bytím nějakého jsoucna.*“
- 1947 - kontaktován Medardem Bossem a společně pak několik let rozvíjejí **Daseinsanalýzu**

Martin Heidegger - analýza člověka v šesti bodech:

1. člověk svůj život žije v první osobě (subjektivně, individuálně)
2. člověk je na svém bytí zainteresován (snaží se prožít svůj život co nejlépe)
3. člověk je "vržený" do života bez vlastního přičinění
 - bytí autentické (já se rozhoduji za sebe), bytí neautentické (rozhodují za mně druzí)
4. člověk je spjat s okolím a druhými lidmi
5. člověk žije v určitém čase a je si vědom své smrti
6. člověk je bytostí pravdy, hledá pravdu a poznává jiná bytí



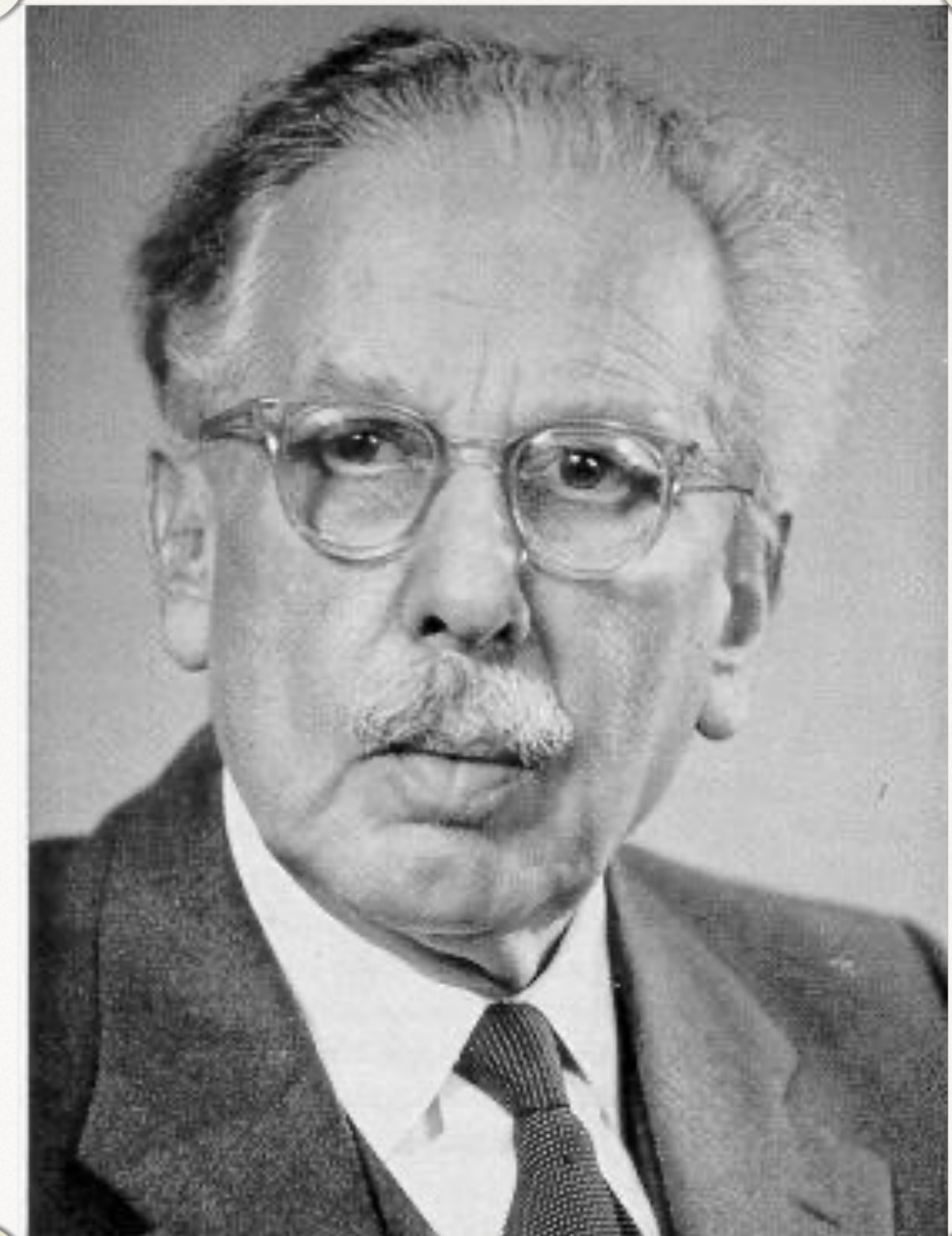
PIONÝŘI A ZAKLADATELÉ

- Viktor Emil Frankl (1905 - 1997)
- Ronald David Laing (1927 - 1989)
 - Medard Boss (1903 - 1990)
- Ludwig Binswanger (1881 - 1966)
 - Abraham Herold Maslow (1908 - 1970)
- Carl Ransom Rogers (1902 - 1987)
 - Rollo May (1909 - 1994)
- Roberto Assagioli (1888 - 1974)



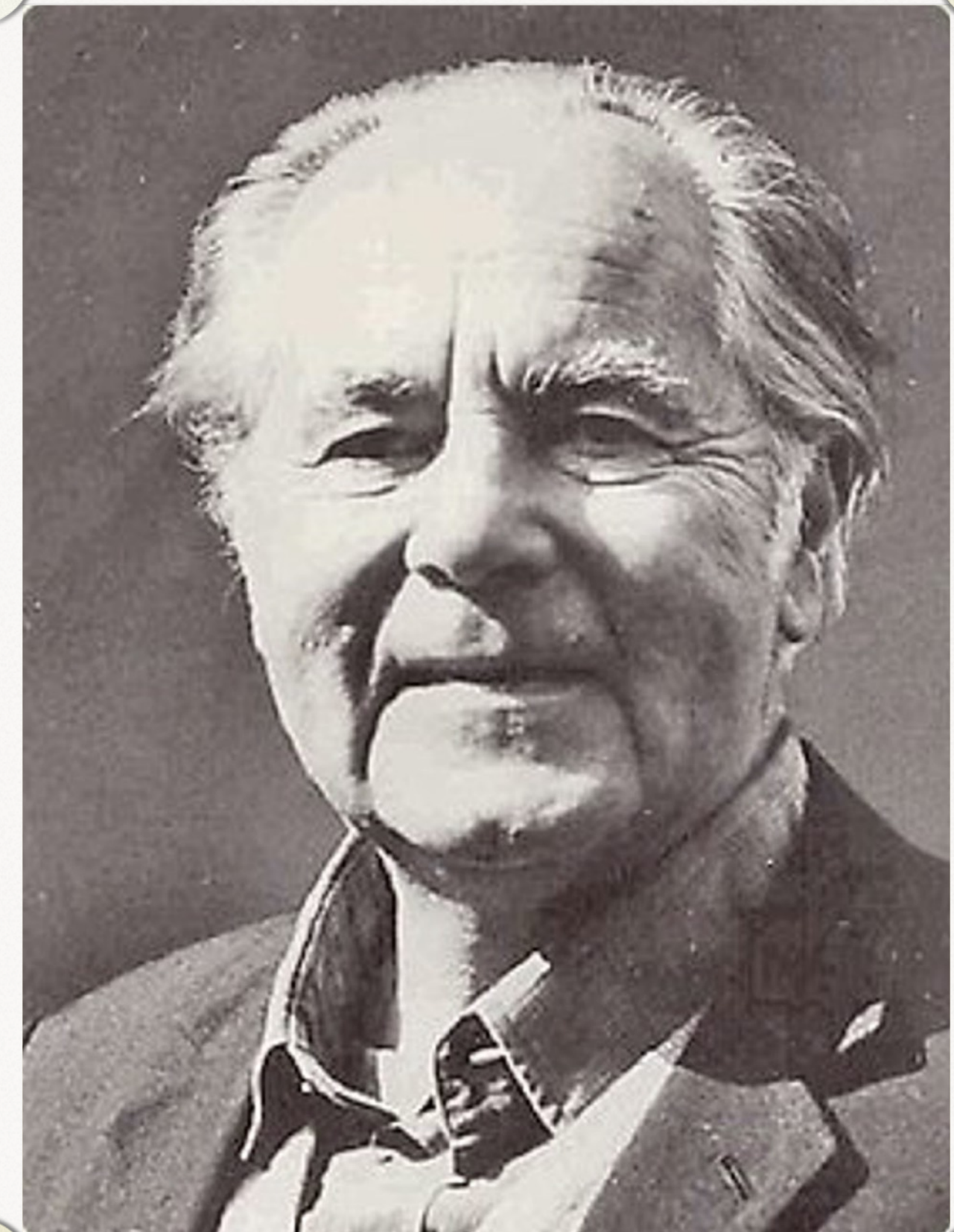
LUDWIG BINSWANGER (1881 - 1966)

- **tři modality světa:**
 - **okolní svět** (Umwelt), kterým rozumí fyzické prostředí, svět věcí
 - **spolu svět** (Mitwelt) sdílený s druhými lidmi
 - **vlastní svět** (Eigenwelt), což je osobní svět jedince, bytí pro sebe, včetně vztahování se k vlastní tělesnosti
- Případ Elleny West (Vacek, J. (2001). Velké psychiatrické případy. Paseka.)



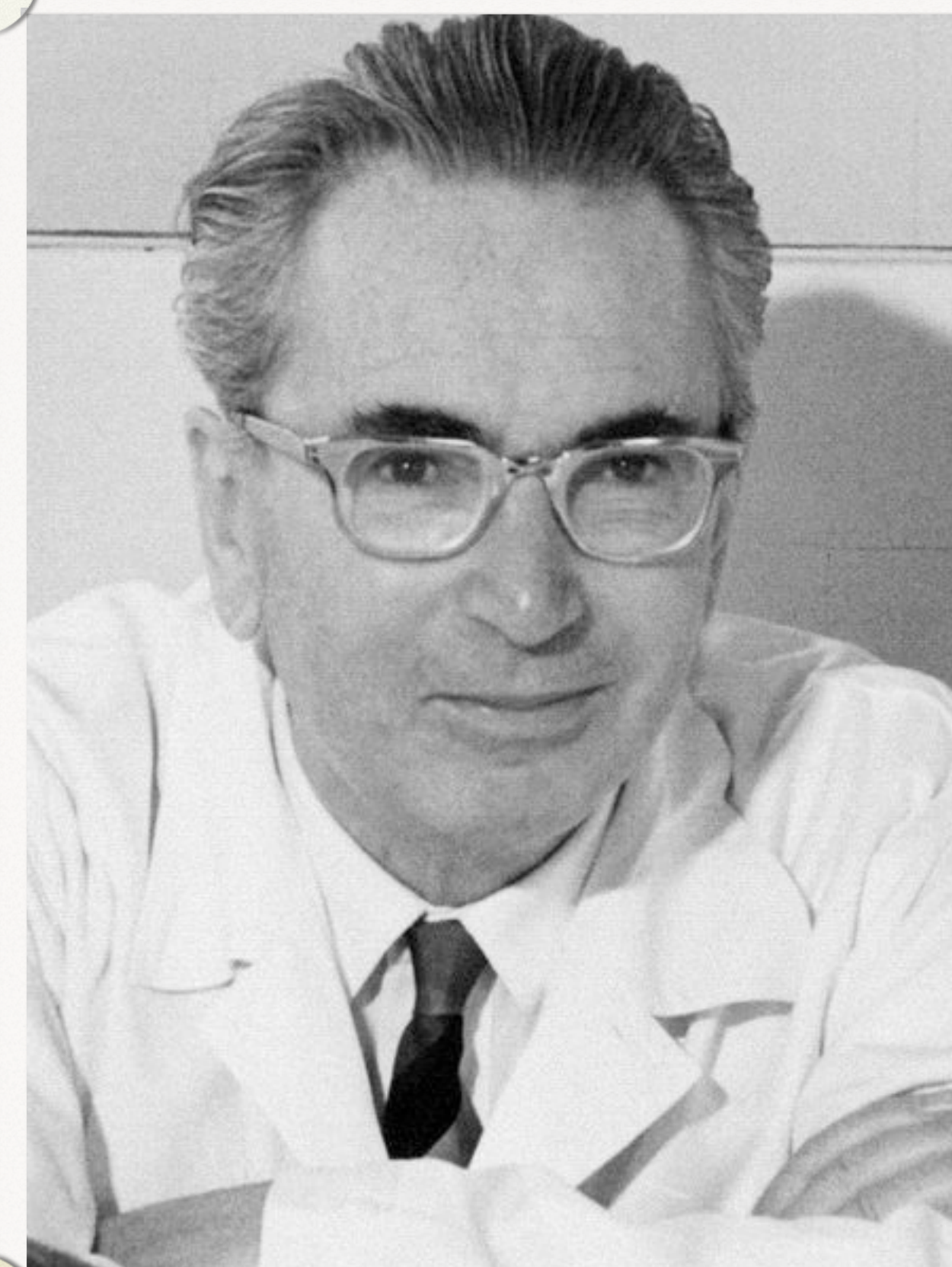
MEDARD BOSS (1903 - 1990)

- Švýcarský psychiatr a psychoterapeut, významný představitel daseinanalýzy, žák Binswagerův.
- Psychoanalýza u Freuda, spolupráce s Jungem
- Spolutvůrce Daseinanalýzy



VIKTOR EMIL FRANKL (1905-1997)

- neurolog a psychiatr
- třetí Vídeňská škola
 - Freud - “touha po slasti”
 - Adler - “touha po moci”
 - **Frankl - “touha po smyslu”**
- vůle ke smyslu
- zakladatel logoterapie - “léčbu lidské duše hledáním a nalézáním smyslu”
- 1946 - “A přesto říci životu ano”



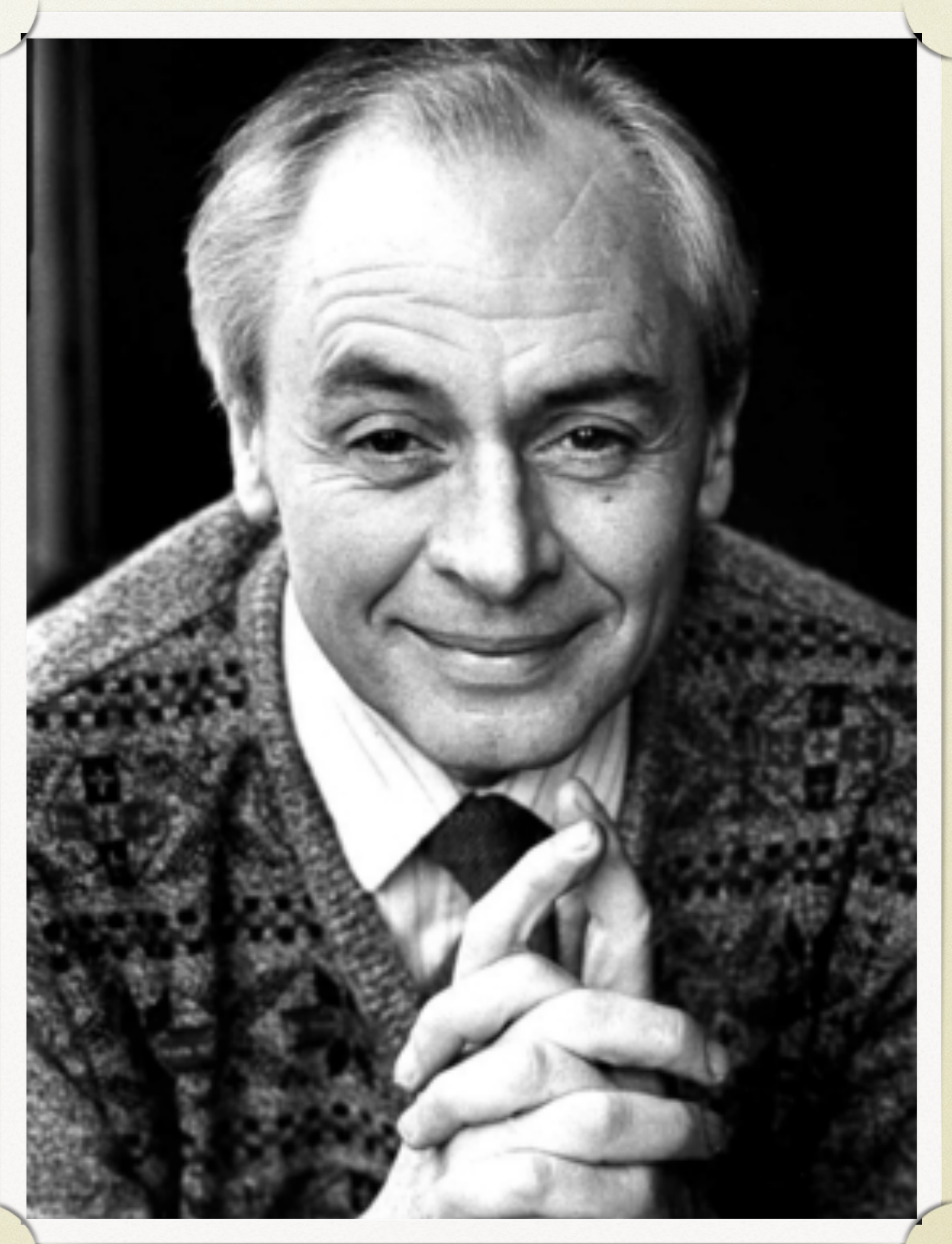
LOGOTERAPIE

- „O otázce, 'Jaký má život smysl?', se domnívám, že je špatně položena a že správně zní: 'Jaký smysl chci dát svému životu?'“
- Smysl v životě může člověk podle Frankla najít:
 - **ve vykonání činu** (myšleno hlavně v sebepřesahujícím činu; v takovém, jež je konán s ohledem na ostatní);
 - **prožitím hodnoty** (opravdový zážitek, který člověka obohacuje či povznáší), tou nejhodnotnější je láska;
 - **v utrpení** (promění-li ho člověk ve své morální vítězství).
- V každé této události lze nalézat a uskutečňovat určité hodnoty, které přinášejí uspokojení a smysl. Frankl je označuje jako:
 - **tvůrčí** (hodnota tvořit);
 - **zážitkové** (hodnota něco prožít);
 - **postojové** (když není možné „užívat si života“ ani přinášet tvůrčí invenci, lze ještě přistupovat k situaci „správným“ postojem)

Základní myšlenkou logoterapie je, že pokud není touha po smyslu naplněna, vede to od frustrace až k **existenciálnímu vakuu**.

RONALD DAVID LAING (1927-1989)

- jeden z hlavních představitelů existenciální psychoterapie
- kritik psychiatrie
- 1960 - Rozdělené self
 - **základní ontologická jistota**
 - **základní ontologická nejistota**
 - tři druhy ohrožení (úzkosti):
 - pohlčení (absorpce)
 - imploze (zahlčení)
 - petrifikace a depersonalizace
- terapeutický vztah – autentické setkání dvou lidských bytostí



GEORGE ALEXANDER KELLY

(1905-1967)

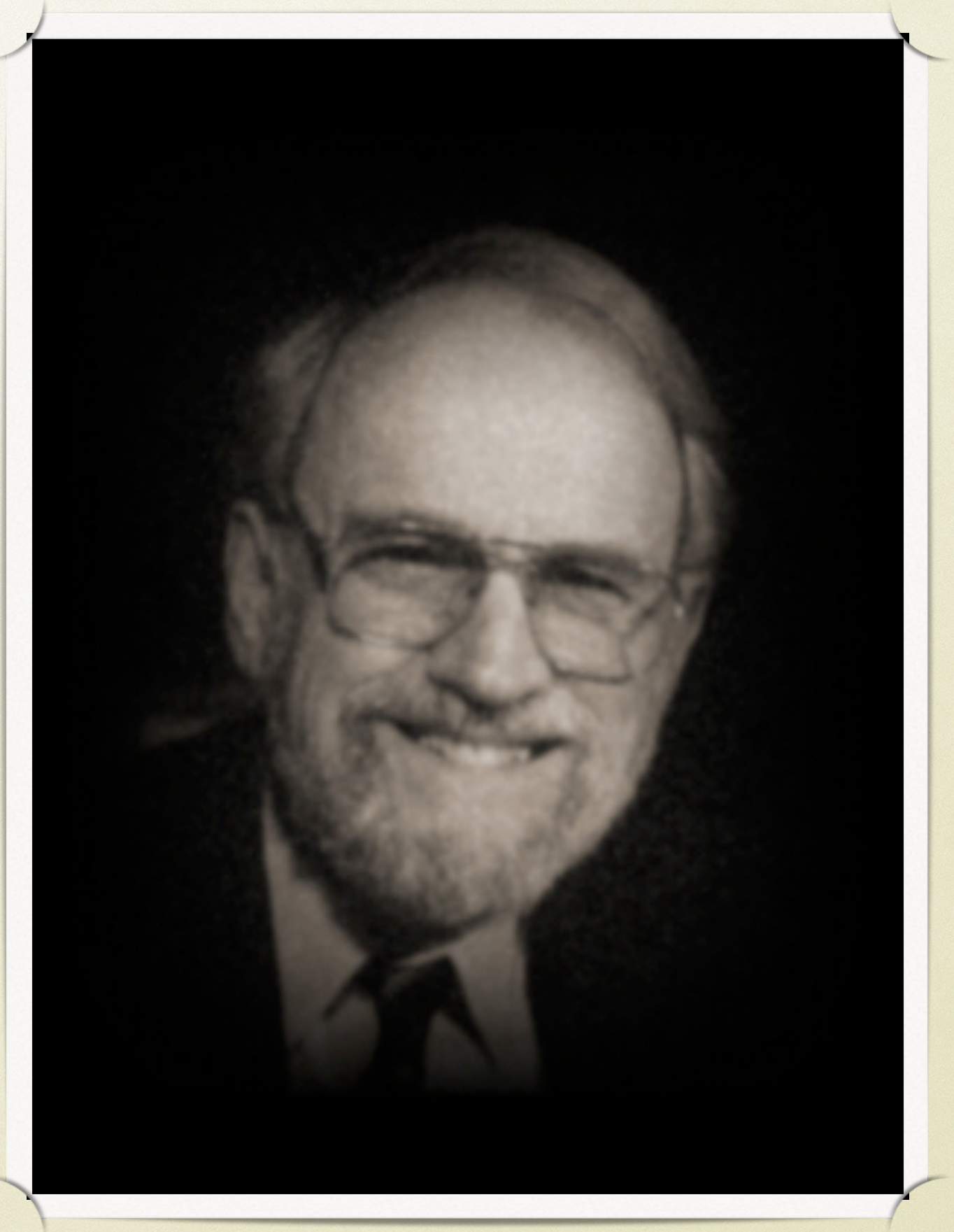
- předchůdce humanistické psychologie, kognitivní klinické psychologie.
- 1955 - **teorie osobních konstruktů** – jak člověk vytváří, interpretuje nebo dodává význam určitému aspektu světa
- jeden ze zakladatelů **konstruktivismu** – každý člověk si ve své mysli sám vytváří svět, ve kterém existuje



JAMES FREDERICK THOMAS BUGENTAL

(1915-2008)

- jeden ze zakladatelů humanistické psychologie (1961 - G. Allport, J. Bugental, Ch. Buhlerová, A. Maslow, R. May, G. Murphy, H. Murray a C. Rogers)
- psychoterapie jako „filozofické dobrodružství“
- 1963 manifest humanistické psychologie
Humanistic Psychology: A new breakthrough
- 1965 **The Search for Authenticity**



HUMANISTICKÁ PSYCHOLOGIE

- **5 základních postulátů humanistické psychologie**

1. lidské bytosti nemohou být redukovány na jednotlivé součásti nebo funkce

2. lidské bytosti existují v jedinečném lidském kontextu

3. lidské bytosti si uvědomují samy sebe v kontextu ostatních lidí

4. lidské bytosti mají možnost volby a tím také odpovědnost

5. lidské bytosti směřují k určitému cíli, jsou si vědomy, že mohou ovlivnit budoucí události, a hledají smysl, hodnoty a tvořivost

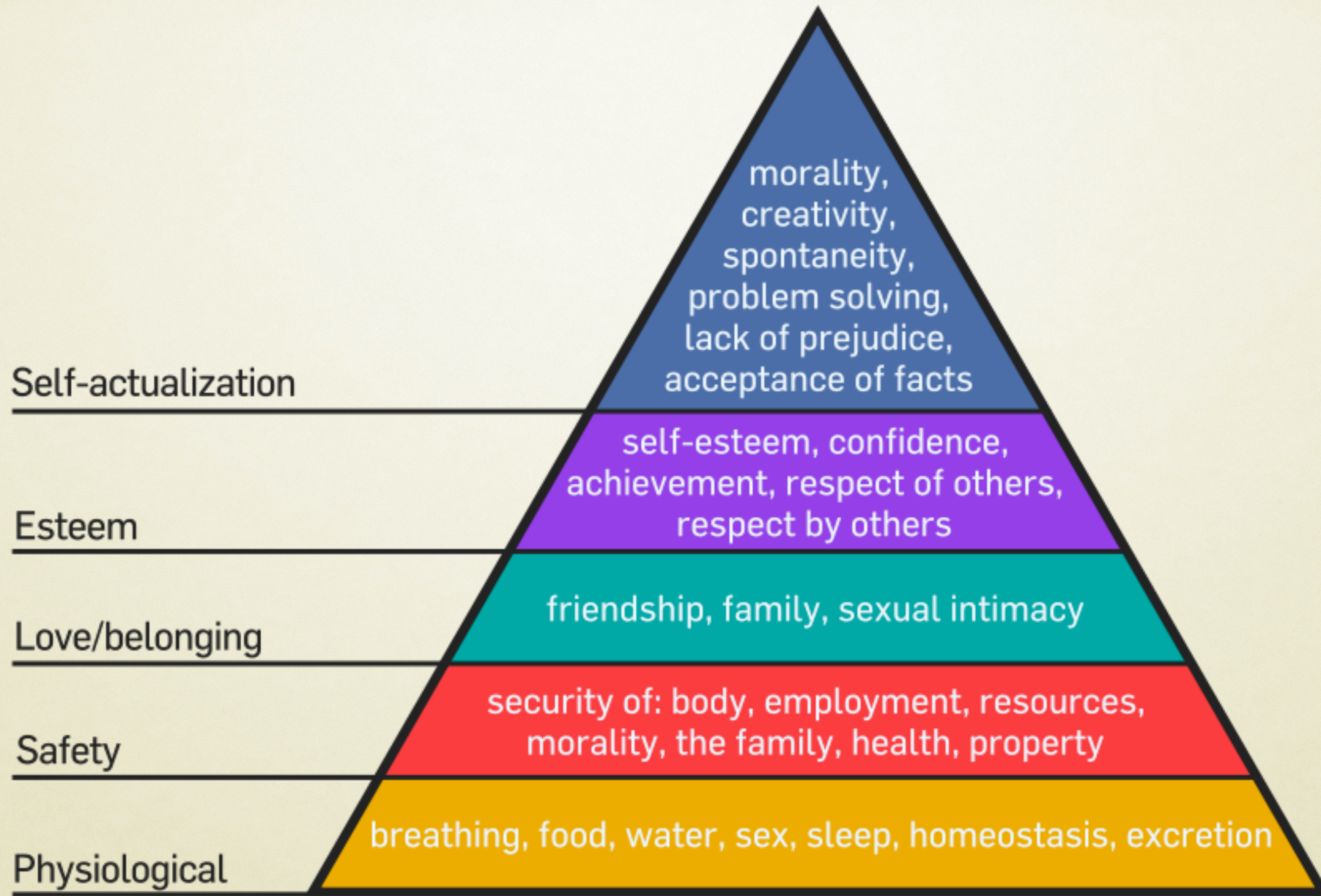
ABRAHAM HAROLD MASLOW

(1908-1970)

- teoretik, výzkumník
- zkoumání sebe-realizovaných jedinců, výzkum vrcholných zážitků
- “Je to tak, jako kdyby Freud popsal nemocnou polovinu psychologie a my nyní musíme doplnit její zdravou část.”
- teorie motivace
- hierarchie potřeb

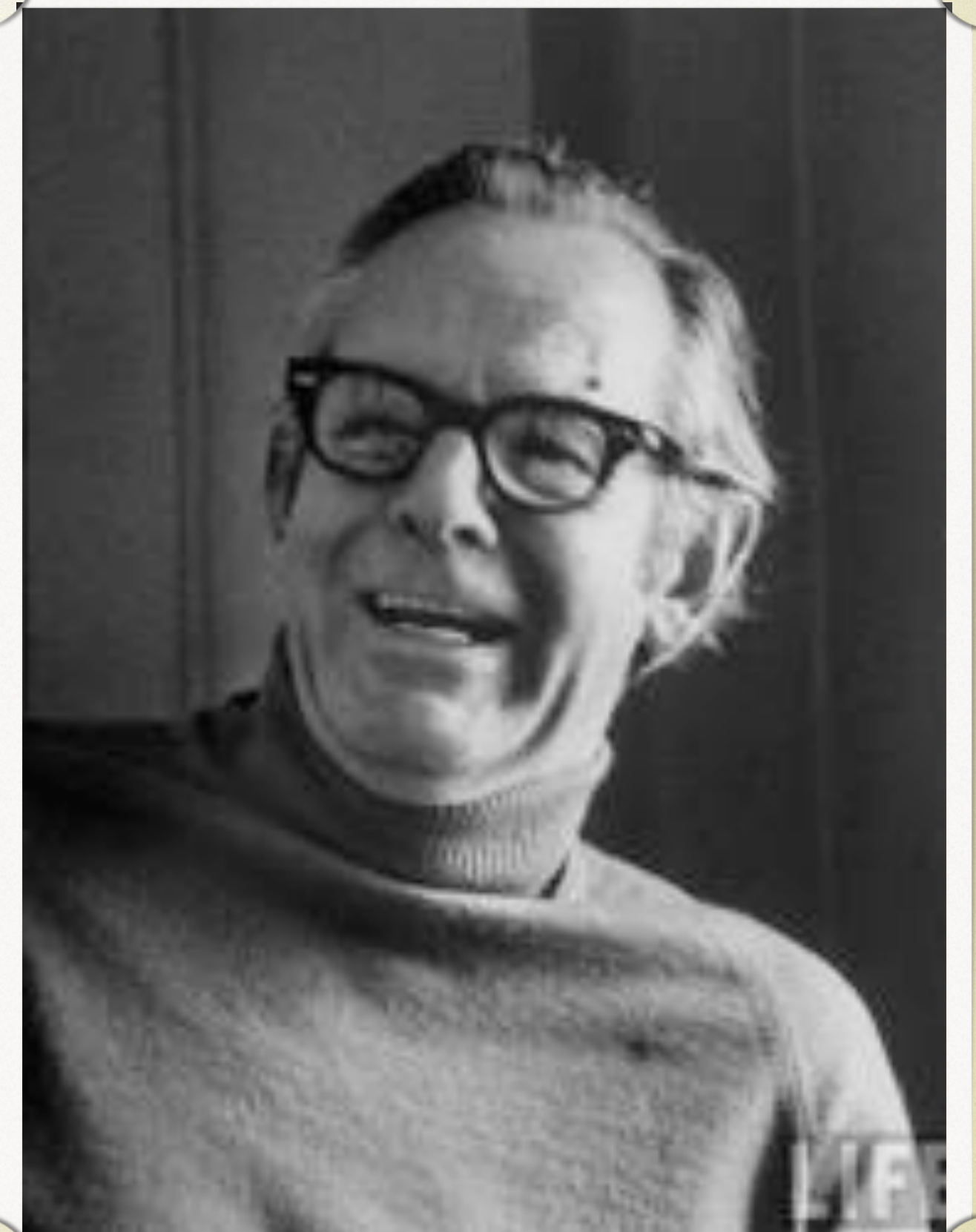


“humanističtí psychologové jsou v první řadě lidé a teprve v druhé řadě vědci”, a proto si humanistická psychologie nečiní nárok na objektivitu, ačkoli humanisticky orientovaní psychologové jsou též pozorovateli a interprety lidského chování a jejich úkolem je přispívat k účinnosti psychoterapie a výchovy (Maslow, 1966).



ROLLO MAY (1909-1994)

- čerpal z psychoanalýzy a z existencialismu
- teorie motivace - termín **“daimon”**
1969 - “Love and Will”
- významný psychoterapeut
- “... člověka ovlivňují mnohé nevědomé tlaky, obavy i minulé zkušenosti. Pokud však jedinec akceptuje, že je ovládán nevědomými silami, zbytečně tím rezignuje na svou schopnost svobodně volit.”



CARL RANSOM ROGERS

(1902-1987)

- terapeut
- 1951 Client Centered Therapy (na klienta zaměřená terapie)
- klient subjektem léčby
- potřeba sebeúcty, kladného přijetí
- já vs. ideální já
- nedirektivní psychoterapie, tři předpoklady:
 - * autentičnost, opravdovost, kongruence
 - * akceptace, zájem, důvěra
 - * empatické porozumění



ZÁKLADNÍ TÉMATA HUMANISTICKÉ PS.

- Jací jsme coby lidské bytosti?
- Jaká je povaha subjektivního prožívání?
- Jaký je náš potenciál?
- Jak můžeme nejlépe podpořit změnu a osobní růst?
- Čeho jsme součástí?

(podle Hiles, 2000)

PRINCIPY HUMANISTICKÉ PSYCHOLOGIE

- Za základní teoretické východisko humanistické psychologie je pokládán "holistický koncept organismického sebeuskutečňování" K. Goldsteina, rozpracovaný v jeho díle "Organismus".
- Chování organismu je organizováno způsobem, jemuž je analogický gestaltisticky pojatý princip utváření figury a pozadí ve vnímání. O tom, co se stává v chování organismu figurou, tj. činnostní dominantou, rozhoduje jeho aktuální motivace.
- Tendence k seberealizaci je obecným přírodním jevem u člověka, individualizovaným vlivem jeho interindividuálně odlišných schopností a typizovaným jeho příslušností k tomu kterému kulturnímu prostředí.

KRITIKA HUMANISTICKÉ PSYCHOLOGIE

- postrádá integrovanou, jasnou teorii
- nedostatečný empirický základ – spíše naznačuje orientaci psychologie
- důraz na seberealizaci může vést k sebestřednosti
- Ch. H. Sommers a S. Satel “Vzhledem k nedostatku empirické podpory, již Maslowovy myšlenky vyšly z módy a nikdo je ve světě akademického psychologie nebere vážně.”

PŘÍNOS HUMANISTICKÉ PSYCHOLOGIE

- nová témata do psychologie, kritika redukcionistických přístupů – až posun paradigmatu
- nové metody psychoterapie

ZAŘAZENÍ HUMANISTICKÉ PSYCHOLOGIE VZHLEDEM K WATSONOVÝM DIMENZÍM

- vědomý mentalismus
- obsahový subjektivismus
- indeterminismus
- molární přístup
- idiografický přístup
- utilitarismus
- kvalitativní přístup
- dynamický přístup

DOPLŇUJÍCÍ LITERATURA

- Maslow, Abraham H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50, 370-396.
- Rogers, Carl R. (1946). Significant aspects of client-centered therapy. *American Psychologist*, 1, 415-422.
- Rogers, Carl R. (1947). Some observations on the organization of personality. *American Psychologist*, 2, 358-368.

DOPLŇUJÍCÍ LITERATURA

- Thinking Allowed - Interview with Rollo May
- <http://www.intuition.org/txt/bugental.htm>
- Frankl, Viktor E. (1994). Člověk hledá smysl. Úvod do logoterapie. Praha: Psychoanalytické nakladatelství.
- Frankl, Viktor E. (1997). Co v mých knihách není. Autobiografie. Brno: Cesta.
- <http://www.ahpweb.org> sekce WATCH